

Ilmiö: Muuttuvat perhemallit.

Kirja: Kolu Siri, *Kesän jälkeen kaikki on toisin*. Otava 2016.

Lyhyt kuvaus kirjasta: *Kesän jälkeen kaikki on toisin* -teoksen päähenkilö Peetu on 17-vuotias transnuori, joka odottaa paitsi täysi-ikäisyyttä myös sukupuolenkorjausleikkauksien alkamista. Mielessä pyörii monta asiaa: odottaminen tuntuu pitkältä, leikkaus pelottaa, ja Peetun perheen sisäiset ongelmat tuottavat päänvaivaa. Onneksi Peetun isä helpottaa Peetun oloa antamalla pojalleen lahjaksi kymmenen purjelentoa, joiden aikana Peetu pystyy sekä syventämään suhdetta isäänsä että käymään läpi päässänsä pyöriviä ajatuksia. 112 sivua.

Tehtävän kesto: 1 oppitunti

TÄRKEÄÄ HUOMIOITAVAA

Sukupuolen moninaisuus on aiheena ajankohtainen, ja se nostetaan myös esille uusimmassa opetussuunnitelmassa osana sukupuolten tasa-arvoa. Sen käsitteleminen voi siis toimia tasa-arvoa edistävänä ja auttaa nuoria ymmärtämään ilmiötä paremmin.

Transsukupuolisuus on kuitenkin vaikea aihe, joka voi herättää monenlaisia tunteita. Aihetta tulisikin opettaa sensitiivisesti ja siten, että oppilaat pystyvät suhtautumaan siihen asiallisesti. Opettajalla on hyvä olla jonkinlaista pohjatieto aiheesta, että hän osaa ohjata oppilaiden työntekoa, ratkoa mahdollisia konfliktitilanteita ja puuttua epäasialliseen käytökseen. On myös syytä pohtia, kannattaako aihetta lähestyä transsukupuolisuutta korostaen vai olisiko jokin toinen lähestymistapa – esimerkiksi hankaliin ihmissuhteisiin ja niiden syihin paneutuminen – toimivampi vaihtoehto. Mikäli luokalla on esimerkiksi transsukupuolinen oppilas, tulee aiheen käsittelytapaa harkita huolella.

TRANSNUOREN ARJESSA

Tehtävässä pohditaan ryhmissä transnuorten arkea ja arjen haasteita kirjaan ja lisätietoa tarjoaviin internet-sivustoihin tukeutuen. Ajatukset kootaan tietoisuudeksi, joka tarjoaa informaatiota myös muille oppilaille.

ENNEN OPPITUNTIA

Ennen oppituntia oppilaat lukevat Siri Kolun teoksen *Kesän jälkeen kaikki on toisin*. Oppilaille voi myös antaa tehtäväksi pohtia kirjan aiheita sekä teemaa kirjaa lukiessa.

Tehtävä: Lukekaa Sini Kolun teos *Kesän jälkeen kaikki on toisin*. Miettikää kirjaa lukiessanne, mitä eri aiheita ja teemoja kirjassa esiintyy. Kirjatkaa vastauksenne ylös.

Vaihtoehtoisesti tehtävän voi suorittaa jakamalla kirjasta otettuja tekstikatkelmia tunnilla luettavaksi. Tästä lisää tehtävänannon loppuosassa kohdassa *Vaihtoehtoinen toteuttamistapa*.

TEHTÄVIÄ

Oppilaat tutustuvat ensin itsenäisesti transsukupuolisuuteen ja transnuorten elämään ohessa olevien linkkien avulla. Tämän jälkeen oppilaat jaetaan pienryhmiin, joissa he keskustelevat aiheesta Peetun kokemuksia ja löytämäänsä informaatiota hyödyntäen. Lopuksi ryhmät kokoavat pohdintansa julisteen muodossa esitettäväksi tietoisuudeksi.

Vaihe 1: Yhteinen keskusteluhetki

Keskustellaan opettajajohtoisesti oppilaiden kanssa kirjasta, sen herättämistä ajatuksista ja tunteista sekä transsukupuolisuudesta, jotta keskustelu pysyisi itse tehtävän aikana asiallisena. Alkukeskustelun taso valitaan opetettavan ryhmän mukaan. Apua löytyy

esimerkiksi tehtävän A) yhteydessä listatuilta internetsivustoilta. Lisäksi käydään läpi aiemmin tehtäväksi annettu kysymys kirjan aiheista ja teemoista.

Vaihe 2: Aiheeseen perehtyminen

Perehtykää tarkemmin transsukupuolisuuteen. Lisätietoa löytyy alle listatuilta sivustoilta.

<https://vaestoliitonblogi.com/2017/07/02/transnuoren-aatteita/>

<http://transtukipiste.fi/transsukupuolisuus/>

<http://transtukipiste.fi/hlbtqi-sanasto/>

<http://seta.fi/materiaali/#toimittajille>

Vaihe 3: Ryhmätyöskentely

A) Ryhmäkeskustelu

Muodostakaa 3–4 hengen ryhmiä. Tutustukaa alla oleviin kysymyksiin ja vastatkaa niihin joko vihkoon tai laatimalla Word-tiedosto.

1. Peetu on jo pienenä ajatellut, ettei hän ole Petra. Missä tilanteissa hän kertoo tämän ajatuksen nousseen erityisen selvästi esille?
2. Millaisia selkeitä sukupuoliin ja sukupuolirooleihin liittyviä odotuksia kirjassa nostetaan esiin?
3. Millaisia haasteita transsukupuolinen voi kohdata arjessaan, esimerkiksi koulussa tai kaupassa? Miten näitä haasteita voitaisiin poistaa?
4. Peetun välit hänen vanhempiinsa ja veljeensä ovat monimutkaiset. Mitä hyvää ja mitä ongelmallista heidän suhtautumisessaan transsukupuolisuuteen on (Peetun mielestä)? Olisivatko he voineet toimia toisin?
5. Transsukupuolisuuteen liittyy vahvasti sukupuolikokemus. Mistä seikoista ja asioista voisit kuvitella sukupuolikokemuksen syntyvän?

6. Monen arjessa tehdään jatkuvasti oletuksia muiden henkilöiden sukupuolesta. Miksi näin on? Koetteko siinä olevan jotakin ongelmaa? Entä miten sukupuoli oletukset voivat vaikuttaa transnuorten elämään?

B) Tietoiskun laatiminen

Valitkaa yksi näkökulma ja suunnitelkaa sen pohjalta kokoava tietoisku. Tietoiskussa voidaan esimerkiksi esittää, miten sukupuolten moninaisuus voitaisiin huomioida omassa koulussa (paremmin) tai miten läheisen ihmisen transsukupuolisuuteen olisi hyvä suhtautua. Muistakaa hyödyntää sekä kirjaa että sivustoja, joihin olette tutustuneet! Tietoisku voi olla vaikkapa julisteen muodossa. Se voidaan tehdä esimerkiksi käsin, Power Pointina, Word-tiedostona tai jonkin sovelluksen, esimerkiksi Pagesin, avulla.

C) Työn esittäminen muulle ryhmälle

Lopuksi työt esitellään muulle ryhmälle. Valmiit työt voidaan myös jakaa muiden oppilaiden nähtäväksi koulun omia julkaisukanavia – esimerkiksi lehteä – hyödyntäen.

LISÄTEHTÄVÄ:

Lisätehtävään vaadittavan vastauksen pituus on hyvä määritellä ennen tehtävän antamista. Riittääkö, että oppilaat vain pohtivat aihetta ryhmässä, vai pitääkö vastaukset kirjata ylös?

Jokainen luku käsittelee yhtä lentoa, ja jokaiselle lennolle on annettu oma nimi. Pohtikaa, miten luvun nimessä esiintyvä aihe tulee luvussa esille. Esimerkiksi: miksi ensimmäisen luvun nimi on Isälento? Nouseeko isän ja Peetun suhde keskiöön vai keskitytäänkö luvussa Peetun isän kuvailemiseen?

VAIHTOEHTOINEN TOTEUTTAMISTAPA:

Tehtävän voi toteuttaa myös kirjasta poimittujen tekstikatkelmien avulla. Aiheeseen liittyviä katkelmia löytyy sivuilta 22–23, 26–29, 36–37, 41–42, 49–51, 59–63, 89 ja 93–95. Lisäksi tehtävän voi teettää yläkoulussa (9.-luokkalaisilla), mutta tällöin kannattaa valita vain neljä ensimmäistä kysymystä käsiteltäväksi.

Laatija: Äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen opetusharjoittelijat, OKL, Turun yliopisto. 2017.

